

**Gyorsírásos feljegyzés
a Román Munkáspárt
Központi Bizottsága Politikai Bizottságának
1952. július 10-i üléséről***

Részt vettek: Gh. Gheorghiu-Dej, I. Chișinevschi, Gh. Apostol, Al. Moghioroș, M. Constantinescu, E. Bodnăraș, P. Borilă, Chivu Stoica elvtársak.

Elnökölt: Gheorghiu-Dej elvtárs.

(Az Szovjet SzSZK¹ Kommunista Pártjának (b) Központi Bizottsága által a Román Népköztársaság új alkotmánytervezetéhez tett megjegyzéseket olvassa.)

A Kommunista Párt (b) Központi Bizottsága kedvezően ítélte meg az alkotmánytervezetet, néhány módosítással, melyeknek az elfogadását javasolom, tekintettel arra, hogy az elvtársak javasolják, hogy amennyiben elfogadhatónak tűnnek, fogadjuk el; tekintsük tehát azokat elfogadhatóknak. Javasolom, hogy olvassuk újra teljes egészében az Alkotmányt, és álljunk meg azoknál a fejezeteknél, ahol megjegyzések vannak.

E. Bodnăraș elvtárs:
(Olvas.)

Gheorghiu-Dej elvtárs:
A „nemzeti kisebbségek” megfogalmazás bevett terminusként marad.

E. Bodnăraș elvtárs:
Javasolom, hogy a Szocialista Szovjet Köztársaságok Szövetsége helyett írjunk „Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségét”.

E. Bodnăraș elvtárs:
A Bevezetőt címmel kellene ellátni, például „Bevezető fejezet”.

* *Forrás:* Arhivele Naționale din România, fond: Comitetul Central al PCR, Cămin, dosar 61/1952. 4-9. oldal.

E. Bodnăraş elvtárs:

A 2. cikknél, az államhatalom egy, nem létezik kétféle hatalom, mondjuk tehát a „népi” nélkül.

Gheorghiu-Dej elvtárs:

Nagyon súlyos politikai hibának tartom a te megfogalmazásodat. Többféle hatalom van, egyik a burzsoá-diktatúrán alapszik, melyet a burzsoázia, a kizsákmányoló osztályok támogatnak, és a mi népi hatalmunk, melyet a népi osztályok, a városok és falvak munkásemberei támogatnak, és nem lenne politikus, ha „a hatalom alapját” írnánk oda. Nem tűnik szószaporításnak az, hogy a Román Népköztársaságról és a népi hatalom alapjáról beszél, mivel az egyik erősíti a másikat.

Javasolom, hogy a 11. cikk: „A Román Népköztársaságban a föld azé, aki megműveli”, ne itt legyen, hanem rögtön a 7. cikk után. Rendben van? (Igen.)

Gh. Apostol elvtárs:

A 9. cikk „akik nem használják a fizetett munkaerőt”.

Gheorghiu-Dej elvtárs:

Itt mondhatnánk azt, hogy „akik nem zsákmányolják ki mások munkáját”, mivel a középréteg (mijlocaşi) is alkalmaz néha munkaerőt csúcsterhelésben, de nekik nem mondjuk azt, hogy kizsákmányolók. Munkaerőt alkalmazunk mi is, csak hogy ez nem kizsákmányolás. Ide azt kell írunk: „nem zsákmányolják ki mások munkáját”, ez helyesebb.

És ehhez kapcsolódóan van még egy javaslatom. A szöveg „kis- és középparasztokat” említ, de ez a mi nyelvünkben nem megy. Jobb, ha azt mondjuk: „kis- és középgazdasággal rendelkező parasztok”.

M. Constantinescu elvtárs:

A 14. cikknél azt írja: „A Román Népköztársaság gazdasági és kulturális élete a nemzeti gazdaság állami terve alapján fejlődik...” Meg kellene változtatnunk a megfogalmazást. Megjelent Sztálin elvtárs munkája, melyben kimutatja, hogy a gazdaság arányosan tervezett fejlődésének törvénye egy objektív törvény, és az állami tervnek meg kell felelnie ennek a törvénynek. Ne az derüljön ki, hogy a jogi törvénykezés diktálja az előrehaladás ütemét.

I. Chişinevschi elvtárs:

Itt azt mondja: „annak alapján fejlődik...” nem azt, hogy „meghatározza”.

Gheorghiu-Dej elvtárs:

A tervezet több mint egy hónapot ült a Kommunista Párt (b) Központi Bizottságánál, és nem vették észre ezt. Itt nem „meghatározásról” van szó, hanem „fejlődésről”. Sztálin elvtárs munkája némely értelemszűkítő, korlátozó törekvésekre vonatkozik, a nemzetgazdaság dogmatikus bemutatására tett kísérletet próbálja a helyére tenni.

Itt nem a gazdasági fejlődés tényezőjéről van szó, hanem a gazdasági és kulturális életéről. Egy állam, mely a szocializmust építi, nem anarchikusan fejlődik, nem fejlődhet, csak egy terv alapján. Azt hiszem, azok az elvtársak, akik a Moszkvába küldött szöveget tanulmányozták, nem véletlenül gondolták úgy, hogy a problémák helyesen vannak megjelenítve fejlődésünk jelenlegi szakaszában.

Javasolom, hagyjuk ezt a megfogalmazást úgy, ahogy volt.

M. Constantinescu elvtárs:

Nem értek egyet az „alapján” kifejezéssel, a többivel viszont igen. Mondjuk, hogy „arányosan tervezetten fejlődik”.

I. Chişinevschi elvtárs:

Hogyan fogják megérteni a munkások és a parasztok ezt a megfogalmazást?

Gheorghiu-Dej elvtárs:

Ami előttünk van, egy alkotmánytervezet, és nem doktori tézis. A dolgok valós helyzetét kell tükröznie és nem pontos megfogalmazásokat adnia. Hogyan fejlődik a gazdasági és kulturális élet, minek az alapján?

M. Constantinescu elvtárs:

Javasolom a következő megfogalmazást: tervszerűen fejlődik, összeállítva nemzetgazdaság állami terveit.

I. Chişinevschi elvtárs:

Nem felel meg a dolgok állapotának.

Gheorghiu-Dej elvtárs:

Hogyan fejlődhetne tervszerűen, ha ennyire erős a magánszektor? Mi képezi az állami terv alapját? A szocialista ipar vezető szerepet játszik a gazdaságban, ahogyan a Gép- és traktorállomás (SMT), az Állami gazdaság (GAS) és a Termelőszövetkezet (GAC). Ez képezi a gazdasági és kulturális élet fejlődésének az alapját a Román Népköztársaságban. És van még ezen kívül 3 millió egyéni gazdaság. Tehát úgy gondolom, hogy a „nemzetgazdaság állami terve alapján működik” egy kielégítő megfogalma-

zás. Azért, hogy ne tévesszünk meg senkit, és minél helyesebb jelentést adjunk, nincs más dolgunk, mint téziseket adni, azokat feldolgozni, és magyarázni. Ez nem egy lecke, nem is egy program vagy cikk. Egyetértetek azzal, hogy így maradjon? Szavazásra bocsátjuk a 16. cikket. Ki van mellette? (Minden elvtárs.)

M. Constantinescu elvtárs:

Egyetértetek, de úgy gondolom, hogy módosítsuk a „alapján” kifejezést.

Gheorghiu-Dej elvtárs:

Mi bocsátottuk szavazásra. Van egy elvtárs, aki felveti az „alapján” kifejezés módosításának kérdését. Ezt még meglátjuk, viszont a cikk marad a régiiben.

M. Constantinescu elvtárs:

Rendben van, elfogadom.

I. Chişinevschi elvtárs:

A 17. cikkben ahelyett, hogy „a népi demokrácia román állama” mondjuk azt: „demokrata-népi román állam” vagy „népi-demokrata román állam”.

Gheorghiu-Dej elvtárs:

Demokrata-népi román állam. Elfogadják? (Igen.)

E. Bodnăraş elvtárs:

A régiók maradnak ezekkel a megnevezésekkel?

Gheorghiu-Dej elvtárs:

A rajonálás után 19 régió lesz. Javasolnám, hogy mondjuk „Magyar Autonóm Tartomány” a „Székely Autonóm Tartomány” helyett.

E. Bodnăraş elvtárs:

„Marosvásárhely központtal”. Ne tegyük zárójelbe, hanem egészítsük ki egy új mondattal: „a tartomány adminisztratív központja Marosvásárhelyen van”.

A többi tartomány azt az elnevezést kapja meg, melyet az adminisztratív központnak adtunk. Csak Hunyad marad Hunyad.

Gheorghiu-Dej elvtárs:

Mindenhová írjuk be a „dolgozó emberek, a Román Népköztársaság állampolgárai” megfogalmazást.

E. Bodnăraş elvtárs:

Az Autonóm Tartomány területi elhatárolása szerepeljen a Szabályzatban? Ne adjon alkalmat a félremagyarázásoknak.

A 19. cikknél is azt kell mondanunk: „a tömbmagyar székely lakosság által lakott területből áll...”

M. Constantinescu elvtárs:

A 20. cikk elé beírhatjuk: az Autonóm Tartomány bizonyos határok között van, ez meg a fővárosa.

Gheorghiu-Dej elvtárs:

Mondjuk így: A Magyar Autonóm Tartomány ezeket és ezeket a rajonokat foglalja magában.

M. Constantinescu elvtárs:

A szovjet alkotmányban, ahol a nép véleményének kikéréséről van szó, a „referendum” szó zárójelbe van téve. Tegyük mi is: „elhatározza a nép megkérdezését (referendum)” a 36. cikk *d* pontjában.

E. Bodnăraş elvtárs:

Ugyanazon a cikknek az *i* pontja: „akivel szemben kötelezettségei vannak...” kinek vannak? Mondjuk: „akivel szemben a Román Népköztársaságnak kötelezettségei vannak...”

Már beszéltünk arról, hogy a 49. cikkben módosítsuk a minisztériumi iratok elnevezését. Az orosz nyelvben létezik a „rendelet” megnevezés.

Gheorghiu-Dej elvtárs:

A minisztériumok végrehajtó szervek és a Miniszteri Tanács határozatai alapján bocsátanak ki rendeleteket. Rendeleteket és utasításokat adnak.

E. Bodnăraş elvtárs:

Akkor: vannak Elnöki dekrétumok, Miniszteri Tanácsi határozatok és minisztériumi rendeletek és utasítások.

Fel kell állítanunk minden új minisztériumot, hogy ne módosítsuk az Alkotmányt minden alkalommal, amikor egy új minisztériumot hozunk létre.

Gheorghiu-Dej elvtárs:

Fel kell tüntetnünk a következőket: az Állami Mezőgazdasági Egységek Minisztériuma, Hús-, Hal- és Tejipari Minisztérium, Vegyipari Minisztérium, Állambiztonsági Minisztérium, Kőolaj-ipari Minisztérium, Bányaiipari Minisztérium, Vegyipari Minisztérium.

I. Chişinevschi elvtárs:

Rendezzük a minisztériumokat betűrend szerint.

A. Moghioroş elvtárs:

Az 59. cikkbe tegyük be a „dolgozó emberek, a Román Népköztársaság állampolgárai” megfogalmazást.

E. Bodnăraş elvtárs:

A Magyar Autonóm Tartomány megjelenésével szükségesnek tűnik megszabni az ottaniak anyanyelvének használatát a bírósági eljáráson. A bírák és az esküdtek választva vannak. Ha választok egy olyant, aki nem ismeri a román nyelvet, akkor hogyan bonyolítható le a bírósági eljárás.

M. Constantinescu elvtárs:

A szovjet alkotmány rámutat arra, hogy hasonló autonóm tartományokban a bírósági eljárás az anyanyelven történik. Politikailag csak nyerhetünk.

Továbbolvasva az Azerbajdzsáni Alkotmányt azt látjuk, hogy azokban a rajonokban, ahol a lakosság többsége orosz vagy örmény (olvassa) – ha pontosan vissza akarjuk adni az értelmét, azt kell mondanunk –: „a Magyar Autonóm Tartományban a bírósági eljárás magyar nyelven történik, viszont a román és más nemzetiségek által lakott rajonokban az illető nyelven.” Mivel vannak olyan rajonok is, ahol a lakosság többsége román: Ludaş, Marosvásárhely.

Gheorghiu-Dej elvtárs:

Ne menjünk tovább. Nem véletlen az, hogy az elvtársak nem tettek több megjegyzést. Hagyjuk így, és ne egészítsük ki semmivel, csak a fordító használata maradjon. Közvetett módon egy nagyon fontos dolgot állapít meg. A bírósági eljárás román nyelven történik biztosítva az anyanyelv használatának a lehetőségét is. Elégséges az a szint, amelyre eljutottunk. Hagyjuk a 69. cikket úgy, ahogy van, módosítások nélkül.

P. Borilă elvtárs:

A 74. cikkben azt írja, hogy a Román Népköztársaság főügyésze a legfőbb² ellenőrzést gyakorolja.

M. Constantinescu elvtárs:

Legyen inkább „legfelsőbb”³.

Gheorghiu-Dej elvtárs:

Igen, mondjuk „legfelsőbb” ellenőrzésnek.

A 79. cikkben az szerepel: „a munkaidő csökkentése napi 8 órára több szakmában is...” Mondjuk inkább azt: „bizonyos szakmákban”.

A 80. cikk második bekezdését változtassuk meg ily módon: „Ezt a jogot a munkások és tisztviselők társadalombiztosításainak állami költségen történő széleskörű fejlődése garantálja, a dolgozóknak biztosított ingyenes orvosi ellátás és a rendelkezésükre bocsátott gyógyfürdő- és üdülőhelyek révén”.

A. Moghioros elvtárs:

A „választási rendszer” fejezetben mindenhová be kell írni a „dolgozó emberek, a Román Népköztársaság állampolgárai” megfogalmazást.

Gheorghiu-Dej elvtárs:

Igen, a 96, 98, 99. cikkekben.

Gheorghiu-Dej elvtárs:

Általános szavazásra bocsátom az Alkotmányt, a jelenlegi módosításokkal együtt. Ki van mellette? (Minden elvtárs mellette van.)

Tehát a Politikai Osztály egyhangúan jóváhagyta az alkotmánytervezetet a hozott módosításokkal együtt.

(...)

Újragépelve 1965. március 25-én

Fordította Györgyjakab Izabella

Jegyzetek

¹ Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége

² supraveghere supremă

³ supraveghere superioară